

SFAH

Debatmøder

SFAH er i løbet af foråret med til at arrangere to debatmøder.

I det første, der finder sted på ABA tirsdag den 5. marts kl. 19.30, fortæller Thomas Wege-ner Friis om sin bog 'Den nye nabo. DDR's forhold til Danmark 1949-1960', der netop er udkommet i SFAH's skriftserie. På grundlag af studier af østtysk kildemateriale vil forfatteren redegøre for de overvejelser, som østtyske politikere, embedsmænd og militære analytikere i denne periode gjorde sig om Danmark.

Andet og sidste bind af Bo Lidegaards monumentale biografi over Jens Otto Krag er netop udkommet. Onsdag den 10. april kl. 19.30 kan man i ABA's lokaler høre forfatteren fortælle om Krag's liv og om arbejdet med biografien. Mødet arrangeres af SFAH, Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv og Arkivforeningen.

Alle er velkomne til at deltage i de to møder.

Arbejderhistorieprisen

Ved et arrangement i Arbejdermuseets Café og Ølhalle torsdag den 24. januar uddelte museets direktør Peter Ludvigsen Arbejderhistorieprisen. Der var indleveret 19 afhandlinger til konkurrencen. Blandt dem blev to valgt ud, som begge beskæftiger sig med velfærdsstatens historie.

Arbejderhistorieprisen går dels til Klaus Petersen for afhandlingen 'Velfærdsstat – principiel politik og politisk pragmatisme; studier i Socialdemokratiet og velfærdsstaten i efterkrigstidens Danmark med særlig henblik på 1960'erne og 1970'erne'. Der er tale om et omfattende værk på i alt 506 sider, som består af en række enkeltstudier af samspillet

mellem Socialdemokratiet og velfærdsstaten i 1960'erne og 1970'erne. Klaus Petersen ser blandt andet på de indre brydninger og de forskellige prioriteringer, der har været indenfor arbejderbevægelsen i forbindelse med udviklingen af velfærdsstatens program. Men det interessante ved hans afhandling er også, at han samtidig får gjort det klart, at det faktisk er mennesker af kød og blod, der har formuleret de politiske strategier og søgt dem virkeliggjort gennem såvel politisk kamp som samarbejde.

Anden del af årets Arbejderhistoriepris tildeles Lars Andersen fra Aalborg Universitet for hans specialeafhandling 'Den økonomiske nyorientering 1935- 1945 – socialistiske økonomer og Keynes'. Lars Andersens afhandling handler om de økonomiske ideer, der kom til at danne grundlag for planlægningen af den danske velfærdsstat. Han gennemgår blandt andet diskussionerne mellem de unge socialistiske økonomer i Danmark – heriblandt en Jens Otte Krag – og deres nordiske kolleger i perioden lige før og under 2. verdenskrig. Det var disse diskussioner, der ledte frem til formuleringen af det berømte socialdemokratiske efterkrigsprogram 'Fremtidens Danmark', et af kerneskrifterne i den tidlige velfærdsstat og altså udformet med en del inspiration fra engelsk økonomisk tænkning.

Arbejderhistorieprisen blev indstiftet i 1993 og uddeles hvert år til en ph.d.-afhandling eller et hovedfagsspeciale fra landets universiteter. Betingelsen er, at afhandlingen skal beskæftige sig med arbejderhistorie. Bag prisen står Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv, Selskabet til Forskning i Arbejderbevægelsens Historie og Arbejdermuseet.

Udgivelser

Nye Marx-Engels udgivelser

I løbet af 2001 og 2002 er der udkommet og vil der udkomme en del udgivelser af betydning for kendskabet til Karl Marx og Friedrich Engels.

Af den omfattende engelske udgave *Karl Marx/Frederick Engels Collected Works* (MECW) er udkommet bind 48 indeholdende Engels' breve fra tidsrummet 1887-1890. Bindet indeholder i overensstemmelse med planen for udgivelsen kun de af Engels skrevne breve med enkelte tillæg – brevene *til* Engels udkommer i de tilsvarende bind af MEGA (III. afd. bind 28-30), hvor bearbejdelsen af nogle bind er i gang, men næppe afsluttes før om nogle år. Af MECW mangler nu kun bind 49 (Engels' korrespondence 1890-1895 og formentlig et tillæg med forskellige tekster, der er fundet, siden udgaven påbegyndtes i 1975) og registerbindet bind 50, for at den hidtil største engelsksprogede udgave af tekster af Marx og Engels er afsluttet. Dermed vil der foreligge fuldstændige udgaver på i det mindste russisk, tysk og engelsk, måske også flere sprog. De to sidste bind er annonceret til at udkomme i løbet af de næste to år.

Den helt store udgave med alt skriftligt materiale af Marx og Engels, inklusive hidtil aldrig udkomne udkast og manuskripter (som heller ikke er at finde i MECW) og de til Marx og Engels stilede breve, er som bekendt *Marx-Engels-Gesamtausgabe* (MEGA), der publicerer teksterne på de sprog, de først er udkommet på i autoriserede udgaver, dvs. foruden tysk og engelsk også fransk, dansk, itali-

ensk m.v. I denne udgave er der siden 1998 udkommet flere bind i alle fire afdelinger; i år 2000 således et bind med korrespondancen fra september 1859-maj 1860 (III. afd. bd. 10) og i 2001 bindet med værker, artikler og udkast publiceret i året 1855 (I. afd. bind 14) – det er helt overvejende artikler til to aviser, nemlig *Neue Oder Zeitung* og *New York (Daily) Tribune*, hvilket vil sige, at omkring halvdel af bindet er på engelsk, som i disse tilfælde er originalsproget. Det ser ud til, at Engels har skrevet de fleste af de engelske artikler, og at Marx har genbrugt dem på tysk. Bindet vil senere blive omtalt mere udførligt. MECW er ganske vist den mest omfattende engelske udgave, men indeholder ikke en del tekster, som først er blevet fundet i forbindelse med arbejdet med MEGA, efter at det tilsvarende MECW-bind var udkommet. Om alle disse tekster, f.eks. fra MEGA bind I-14 eller de ni artikler af Marx om 'Revolutionary Spain', som ikke blev bragt af *New York Daily Tribune*, men først dukkede frem i 1980'erne, bliver bragt i et eventuelt tillægsbind til MECW, er endnu ikke klart.

I 2002 er planen, at i det mindste to MEGA-bind skal udkomme, nemlig i I. afd. bd. 31, Engels' værker fra 1886 til 1891, og i III. afd. bind 13, korrespondancen oktober 1864 til december 1865. Sidst på året kan eventuelt bind 14 i II. afd. blive offentliggjort. Det er igen et bind med helt nye tekster, nemlig manuskripter og bearbejdelse af manuskripter til 3. bind af *Kapitalen*. Endelig er det muligt, at endnu et bind i III. afd. bliver færdigt, nemlig bd. 9, korrespondancen fra 1858 og indtil august 1859. En række yderligere bind

er under forberedelse, men det er et problem, at finansieringen af især de russiske medarbejdere er vanskelig. *Arbetarrörelsens Arkiv och Bibliotek* i Stockholm har dog lige besluttet at betale for en af disse i tre år.

I februar udkom det nyeste bind af *Studies in Marxism. An annual volume from the Marxist Specialist Group of the Political Studies Association of Great Britain*, nemlig bind 8 med en række relevante artikler for MEGA. Artiklerne er af Ljudmila Vasina: 'The economic manuscripts of Marx in MEGA: A progress report, including an assessment of their significance for socialist theory in the twenty-first century'. Vasina er redaktør for bd. 11 af II. afd., dvs. Marx' manuskripter til andet bind af *Kapitalen* (dette bind synes at være langt fremme i udgivelsesprocessen). Jürgen Herres har skrevet om 'Marx and Engels in the Computer Age' og Regina Roth om 'Capital volume III and Marx' manuscripts of the 1870s'. Roth og Herres arbejder for MEGA-arbejdsgruppen i Berlin. Andre artikler er af John C. Berg: 'Marxism and the Study of U.S. Political Institutions', Wei Xiaoping fra redaktionen af den kinesiske udgave af Marx-Engels' værker om 'China's Socialist Reform: its Main Line, its New problems and its Prospects'; Alastair McLeish spørger 'Was the Frankfurt School Really Elitist?' og Christopher J. Arthur (som sammen med Geert Reuter har redigeret en samling artikler om *Kapitalen* bind 2): 'Whose Reason? And Whose revolution?'. James White diskuterer 'History, Logic and Expanded Reproduction in Capital'. Filio Diamanti beskæftiger sig med et helt andet tema, nemlig 'Enemy

Sisters: Conflict between Class and Gender Identities in Classical Marxist Feminism, the cases of Bebel, Zetkin, Kollontai and Luxemburg'. Bindet afsluttes med flere anmeldelser og kan bestilles hos C.M.Cowling@tees.ac.uk, prisen er ca. 5.00 £.

Efter adskillige års pause udkom i januar 2002 et bind af *MEGA-Studien*. Det er blevet et temabind om emnet 'MEGA og edb', og bidragene til temaet indeholder intet om marxismeforskning som sådan, men beskæftiger sig efter titlerne at dømme med de muligheder og perspektiver, der ligger i computerisering og digitalisering, dvs. det er de tekniske perspektiver ved udgivelsesteknikken i en stor videnskabelig udgave som MEGA, der tages op til diskussion – formentlig kan de problemer, forfatterne gør opmærksom på, findes i en hvilken som helst videnskabelig storproduktion. Der er dog et enkelt historisk bidrag om 'Die Genfer Frauensektion der Ersten Internationale' af Antje Schrupp. Jacques Grandjonné skriver om 'Flibuste et socialisme. A propos du 150e anniversaire du Manifest du parti communiste' – Grandjonné var den franske ankermand i MEGA-sammenhæng, beklageligvis døde han for over et år siden. Endelig findes der nogle anmeldelser. Årgangen kan bestilles hos Dr. J. Rojahn ved IISG, Cruquiusweg 31, NL-1019 AT Amsterdam (e-mail jro@iisg.nl) og koster 16 Euro.

Gerd Callesen

Beiträge zur Marx-Engels-Forschung

2001 kom lidt forsinket i januar 2002. Årbogen har som emne 'Neue Texte, neue Fragen. Zur

Kapital-Edition in der MEGA', en meget relevant problemstilling nu hvor en væsentlig del af MEGA's II. afd. med de økonomiske manuskripter til Kapitalen er udkommet. Årbogen er åbenbart inde i en positiv udvikling, idet den får tilbudt flere artikler, end den umiddelbart kan bringe. I dette bind er der hovedsagelig tyske artikler, men skrevet af forfattere fra Japan, Tyskland, Holland, Italien, Rusland, Grækenland og Sydkorea.

Bindet kan bestilles hos Argument Verlag, Reichenberger Str. 150, D – 10999 Berlin (ISBN 3-88619-687-9). Prisen er 13.90 Euro.

David Rjazanov-prisen 2002

Berliner Verein zur Förderung der MEGA-Edition e.V. udlover hvert år David Rjazanov-prisen for det bedste videnskabelige arbejde indenfor området Marx-Engels-forskning og -udgivelse. Prisen gives alene til yngre forskere i alderen op til 35 år. Der forventes en nyskabende tilgang til Marx' og Engels' skrifter og en kritisk behandling af deres teorier, der kan bidrage til udgivelsen af Marx-Engels-Gesamtausgabe (MEGA).² Af interesse er ligeledes arbejder om Marx-Engels-forskningens og -udgivelsens historie ikke alene i Sovjetunionen og DDR, men over hele verden. Prisen er på 500 euro.

Tekster, afhandlinger, studier og anmeldelser indsendes til foreningen inden den 30. juni 2002. Omfanget må være 30-50 sider (50-90.000 tegn). De bedste arbejder indstilles til offentliggørelse i *Beiträge zur Marx-Engels-Forschung. Neue Folge 2003*. Allerede offentliggjorte arbejder kan også indsendes.

De bedste forslag præsenteres på et videnskabeligt seminar i Berlin lørdag den 14. september 2002. Forslag indsendes til: *Berliner Verein zur Förderung der MEGA-Edition e.V.*
c/o Rolf Hecker
Ribbecker Str. 3, 10315 Berlin
Tyskland
Tlf./fax 030/5296525
E-mail: r.hecker@t-online.de
www.marxforschung.de

Frederik Dreiers Skrifter

Lige før jul bevilgede Carlsbergfondet et større beløb til udgivelse af Frederik Dreiers Skrifter. Gruppen bag projektet, Hanne Nørregaard Posselt, Pernille Stenner, Niels Finn Christiansen og Morten Thing, har arbejdet på udskrivning af Dreiers efterladte papirer og annoteringen af dem siden 1989. Det Danske Sprog- og Litteraturselskab står for selve udgivelsen. Der vil udkomme fem bind: Bind 1 vil være hans trykte bøger og artikler, bind 2 tidsskriftet *Samfundets Reform*, bind 3 og 4 de utrykte manuskripter, mens bind 5 vil indeholde biografi, kommentarer, registre m.v. Udgivelsesdagen er fastsat til 150-året for Dreiers død den 9. maj 2003.

Kommunismen i Norden 1917-1990

Det nordiske forskningssamarbejde NOS-H har bevilget penge til, at forskere fra Island, Norge, Finland, Sverige og Danmark kan skrive en samlet komparativ fremstilling af kommunismens udvikling i Norden. Det er Åsmund Egge fra Universitetet i Oslo, som leder projektet og arbejdet er organiseret omkring nogle konferencer, hvor strukturen for arbejdet indtil videre har

stået i centrum. Vi har netop holdt en konference på ABA i København og regner med at skulle se hinanden igen i Tallin til efteråret, hvor skriveprocessen formentlig skal begynde. Projektet skal fuldføres på tre år og vil resultere i en bog på 350-400 sider på engelsk. Fra Danmark deltager Lars Jepsen, Thomas Bindesbøll Larsen og undertegnede.

Morten Thing

Internationale fagsekretariater

Mens der her i landet aldrig er lavet egentlige undersøgelser om de Internationale Fagsekretariater, til trods for at der findes udmærket og tilgængeligt materiale i ABA, så har disse faglige internationale haft udenlandske forskeres bevågenhed, f.eks. er der i Tyskland udkommet ganske omfattende værker om dem. En af de førende forskere på området er Peter Rütters.

Friedrich-Ebert-Stiftung (FES) bibliotek og det tilsvarende arkiv har i de senere år gjort en betydelig indsats for at få materiale fra fagsekretariaterne gjort tilgængeligt og har blandt andet udgivet registranter over det hos FES tilgængelige materiale i serien 'Veröffentlichungen der Friedrich-Ebert-Stiftung'. Bd. 4 i denne serie er nu udgivet i et nyt og udvidet oplag 'IUL und IBV Protokolle und Berichte. Ein Bestandsverzeichnis'. IUL er levnedsmiddelarbejdersekretariatet, som i en del år lå i København, og IBV er minearbejdersekretariatet. I bindet findes oversigter over de to sekretariaters kongresser og oplysninger om, hvad der findes i FES' bibliotek af kongresprotokoller og -beretninger på tysk og engelsk, i alt 198

numre (s. 82-128). Fagsekretariaterne udgav materiale på flere sprog, men FES-biblioteket har valgt udelukkende at opføre de tyske og engelske udgivelser. De er opført efter bestemte katalogiseringsregler, hvilket betyder, at man helst skal have gennemgået et kursus eller en uddannelse til bibliotekar for at kunne gennemskue, hvad der nu virkelig er i biblioteket dels i original og dels som en mikrofilm eller -fiche udgave. Det er uhensigtsmæssigt.

Peter Rütters har skrevet en læseværdig 'Skizze zur Geschichte der Bergarbeiter- und Lebensmittelarbeiter-Internationale' (s. 13-32) og gennemført et langt interview med Dan Gallin, IUL's generalsekretær fra 1968-1997 (s. 33-81). Gallin var en fremtrædende person i det internationale faglige arbejde og interviewet formidler på mange punkter et godt indblik i dette, hvor Gallin ud fra en klar politisk holdning – oprindelig var han medlem af Independent Socialist League i USA, senere af Socialdemokratiet – forsøgte at aktivere fagsekretariaterne som modpoler til de internationale kapitalistiske strukturer.

Bogen kan bestilles hos Friedrich-Ebert-Stiftung, Godesberger Alle 149, D – 53175 Bonn.

Gerd Callesen

Projekter

ABA har i perioden frem til 28. januar 2002 modtaget meddelelse om følgende afhandlinger under udarbejdelse:

Volksgemeinschaft

Speciale, Institut for historie ved Københavns Universitet
En undersøgelse af i hvor høj grad og i hvilken forstand den

nazistiske Volksgemeinschafts-utopi realiseredes og spillede en integrerende rolle for arbejderne i førkrigsperioden i Det Tredje Rige. Kilder: især SOPADE's 'Deutschlandberichte'.

Forventes afsluttet efteråret 2002

Allan Borup

Frederiksgade 8, 1.tv.

1265 København K

Tlf. 33 12 09 30

E-mail: allan_borup@hotmail.com

Danske valgplakater

Overbygningsopgave, Kunsthistorie ved Københavns Universitet

En undersøgelse af valgplakater, især fra kommunalvalg. Plakaterne ses ud fra blandt andet perceptionspsykologi og massekommunikationsteorier.

Afsluttet januar 2002

Mette Brun

Ole Suhrs Gade 11, 4.th.

1354 København K

Tlf. 33 93 75 77

E-mail: memo@private.dk

Egnsudviklingspolitik i 1950'erne

Speciale, Historisk Institut ved Århus Universitet

Strukturpolitik og egnsudvikling som et led i bestræbelserne på at sikre alle et produktivt arbejde som en del af velfærdsstatsprojektet.

Forventes afsluttet sommeren 2002

Niels Jørgensen

Helsingforsgade 13, 1.I.

8200 Århus N

E-mail: niels_bj@yahoo.dk

Sammenligning af DKPs og DNSAPs retorik

Projekt, Roskilde Universitetscenter

Vi er en gruppe fra RUC, der laver et projekt, hvor vi vil sammenligne DKP's og DNSAP's brug af retorik i deres propaganda fra årene 1930-1939.

Afsluttet december 2001

Lena Kyhn Andersen

Thosgade 60, st.tv.

2200 København N

Tlf. 35 85 40 24

E-mail: lkyhna@ruc.dk

Frankrigs Kommunistiske Parti 1944-1947

Speciale, Historisk Institut ved Århus Universitet

En analyse af PCF's politik fra Frankrigs befrielse til Kominforms oprettelse. Jeg vil ud fra PCF's politiske handlinger i Frankrig og partiets holdning til den internationale situation forsøge at redegøre for dets politiske mål: prøvede det at blive en del af det parlamentariske system, eller var det blot en midlertidig facade.

Forventes afsluttet i foråret 2002

Ann Christine Léturgie

Rektorparken 14, 5.tv.

2450 København SV

Tlf. 33 23 39 14

E-mail: leturgie@hotmail.com

Labours paradoksale forhold til klassebegrebet

Speciale, Institut for Statskundskab ved Københavns Universitet

En analyse af det britiske Labour Partys valg- og partiprogrammer siden 1970. Målet er at vise, om (og i givet fald hvordan) Labour gradvist har fjernet sig fra underklassen og i stedet søgt en bredere appel blandt også middel- og overklassen.

Forventes afsluttet i efteråret 2002

Karen Løvschal

J.E. Ohlsensgade 2, 1.tv.

2100 København Ø

Tlf. 35 26 54 85

E-mail: karenloev@hotmail.com

Fra Gaitskell til Blair

Speciale, Institut for Statskundskab, Københavns Universitet

Hvorfor stemte Labour nej til at ændre Clause 4 i 1959 og ja i 1995?

Forventes afsluttet i foråret 2002

Ane Nymark Jensen

Fiskedamsgade 26, 3.tv.

2100 København Ø

Tlf. 35 26 72 61

E-mail: ane@lsealumni.com

Københavns udvikling og udhuling af boligforholdene under industrialiseringen

Artikel

Københavns udvikling under industrialiseringen, herunder forringelsen af almindelige menneskers boligforhold, den forhastede opførelse af store boligkvarterer af ringe kvalitet, bolispekulanternes udnyttelse af bolig-manglen m.v.

Afsluttet januar 2002

Henrik Hjørnager Kold

Vesterparken 35 a

5750 Ringe

Tlf. 62 62 12 03

Internet

Empire

Italieneren Antonio Negri har sammen med Michael Hardt skrevet bogen Empire, der har fået en omfattende mediedækning og er blevet fremhævet som et 'globaliseringsæraens kommunistiske manifest'. Tids-

skriftscentret har på sin hjemmeside samlet et udvalg af omtaler, interviews, anmelderartikler, tekster af og om Antonio Negri og baggrundsmateriale om den italienske venstrefløj i 1970'erne. På siden findes også et link til Harvard University Press, hvorfra den 500 sider lange bog gratis kan downloades.

www.tidsskriftcentret.dk

COINTELPRO

Internetside om det amerikanske forbundspoliti FBI's 'counterintelligence programs' i perioden 1956-71 rettet mod borgerrettighedsbevægelsen, det amerikanske kommunistparti, de sorte pantere, SWP og andre radikale venstreorienterede organisationer.

www.cointel.org

Den danske fagbevægelses historie

I undermenyen 'LO på kryds og tværs' på LO's hjemmeside finder man en emneopdelt oversigt over fagbevægelsens og Socialdemokratiets historie.

www.lo.dk

SPD's pressetjeneste

De daglige bulletiner, som SPD's pressetjeneste siden 1946 har udsendt, udgør en vigtig kilde til det tyske socialdemokratiske politik i efterkrigstiden. Friedrich Ebert Stiftung har i en årrække arbejdet med at indeksere og digitalisere materialet for at gøre det tilgængeligt over internettet. På stiftelsens hjemmeside er det nu muligt at søge i materialet for årene 1946-95 og se, hvordan SPD reagerede på opførelsen af Berlinmuren i 1961, det danske nej til Maastrichttraktaten i 1992

– eller det tyske landsholds minderværdige indsats under verdensmesterskaberne i fodbold i England i 1966.

<http://library.fes.de/cgi-bin/pulo/spdpd.pl>

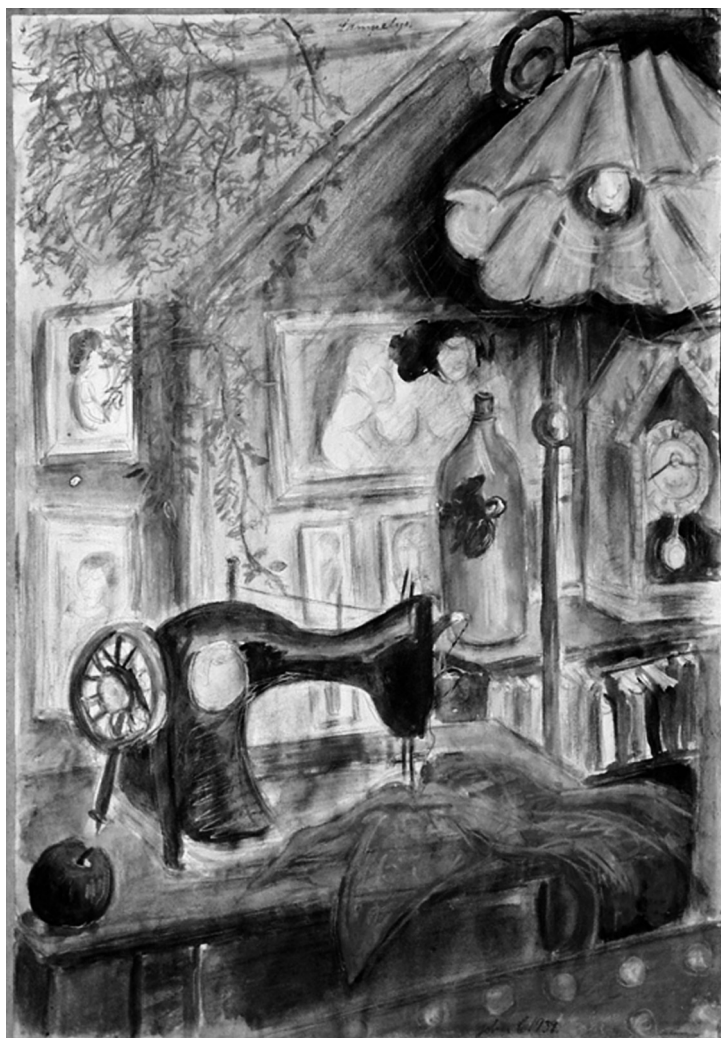
Udstillinger

En arbejderfamilies kunstsamling

Arbejdermuseet viser i tiden 26. januar – 29. december 2002 en udstilling af værker af John Christensen og Hjalmar Kragh Pedersen fra Alma og Vagn Niensens private kunstsamling. Samlingen har stor kunstnerisk værdi og er desuden en enestående dokumentation af en arbejderfamilies forhold til kunsten.

Billedkunsten lå længe udenfor de fleste arbejderes økonomiske muligheder, men fra 1940 lykkedes det familien Nielsen at opbygge en fin og afrundet samling af malerier, akvareller, tegninger og grafik. Vagn Nielsen var elektriker og Alma Nielsen oprindelig fabriksarbejderske. De købte fortrinsvis billederne direkte af kunstnerne, da det dels var billigere, dels gav mulighed for et tættere forhold til menneskene bag kunsten. Tidligt fik parret kontakt med den ekspresionistiske maler Hjalmar Kragh Pedersen, som udførte dekorative malerier for Almas forældre. Han blev en nær ven af familien, der erhvervede et selvportræt og 20 mindre værker af kunstneren.

John Christensen – Barbermaleren – lærte familien Nielsen ikke at kende. Han døde i 1940, mens den unge elektriker endnu var ved at lægge grunden til sin kunstinteresse. Vagn Nielsen var dog stærkt optaget af hans kunst, og familien købte gennem årene

Lampelys (1939). Af 'Barbermaleren' John Christensen (foto: Allan Schnipper, Arbejdermuseet).

ikke færre end 60 af hans billeder. Blandt dem er motiver af gadelivet, som maleren iagttog det fra sin barbersalon på Kapelvej på det københavnske Nørrebro. Som unge boede Vagn og Alma Nielsen i en toværelses lejlighed i Københavns Nordvestkvarter. Siden flyttede de til en moderne toethalvt værelses lejlighed i Brønshøj, som med tiden nærmest blev tapetseret med kunst fra gulv til loft.

Samlingen vises i tilknytning til Arbejdermuseets permanente udstilling *Folkets Århundrede*. Der er adgang i museets almindelige åbningstid, dagligt kl. 10-16 (nov.-juni lukket om mandagen).

Arbejdermuseet
Rømersgade 22
1362 København K
Tlf: 33 93 25 75
www.arbejdermuseet.dk